

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2021. június 4.
(OR. en)

9145/21

SOC 356
EMPL 266
ECOFIN 509

FELJEGYZÉS

Küldi:	a szociális védelemmel foglalkozó bizottság
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	A szociális védelemmel foglalkozó bizottság és az Európai Bizottság nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2021. évi jelentésének legfontosabb megállapításai – Jóváhagyás

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a szociális védelemmel foglalkozó bizottság által 2021. május 18-án elfogadott fenti jelentés legfontosabb megállapításait abból a célból, hogy a Tanács (EPSCO) 2021. június 14-én jóváhagyhassa azokat.

Az Európai Bizottság (DG EMPL) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság által közösen készített jelentés teljes szövege a 9145/21 ADD 1 és ADD 2 dokumentumban található.

2021. évi jelentés a nyugdíjak megfelelőségéről

A LEGFONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A szociális jogok európai pillérének 15. alapelve támogatja az időskori jövedelemhez és a nyugdíjakhoz való jogot. Amint azt a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv¹ körvonalazza, a szociális védelemmel foglalkozó bizottság és az Európai Bizottság által közösen készített, a nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2021. évi jelentés azáltal támogatja a megfelelő nyugdíjak és minimáljövedelem biztosítására irányuló nemzeti erőfeszítéseket, hogy elemzi a jelenlegi és jövőbeli nyugdíjak megfelelőségét, vagyis azt, hogy a nyugdíjak miként járulnak hozzá **az emberek jövedelemszintjének fenntartásához nyugdíjaskorban**, és hogyan segítik elő az **időskori szegénység** megelőzését. A növekvő élettartam és a munkaképes korú népesség csökkenése az elkövetkező évtizedekben nyomást fog gyakorolni az európai nyugdíjrendszerekre. Bár a Covid19-válság várhatóan hatással lesz az időskori jövedelmekre, korai lenne következtetéseket levonni ebben a szakaszban, mivel ezzel a jelentés következő kiadása foglalkozik majd. A jelentés kiemeli, hogy:

– egyévtizedes javulás után nem történt további előrelépés az idősök szegénysége, illetve társadalmi kirekesztettsége kockázatának csökkentése terén az EU-ban –

1. **Az időskori szegénység, illetve társadalmi kirekesztettség 2016 óta kissé nőtt, bár továbbra is lényegesen alacsonyabb, mint 2008-ban.** 2019-ben az EU-ban a 65 év felettiek közel 18,5 %-a (16,1 millió fő) volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának, míg egyes országokban ez az arány elérheti az 50 %-ot. Az elmúlt három évben kismértékben nőtt a jövedelmi szegénység kockázata az idősök körében, miközben a nélkülözés tovább csökkent. Ugyanakkor az idősebb népesség várható növekedésére tekintettel a szegénység kockázatának kitett idősök abszolút száma valószínűleg növekedni fog.

¹ Commission Staff Working Document accompanying the European Pillar of Social Rights Action Plan (*A szociális jogok európai pillérének megvalósítására vonatkozó cselekvési tervet kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum*), SWD(2021) 46 final.

2. **Az idősök jövedelme 2016 óta némileg csökkent a fiatalabb generációk jövedelméhez képest, ami a munkaképes korúak jövedelmének folyamatos növekedését tükrözi.** 2019-ben az idősök mediánjövedelme az EU-ban a munkaképes korú (18–64 éves) népesség jövedelmének 89 %-át tette ki, de az egyes országok között jelentősek a különbségek. Hosszabb távon a fiatalabb generációk iskolázottsági szintjének emelkedése kulcsfontosságú tényező a generációk közötti jövedelmi különbségek szempontjából. A tagállamokban a nyugdíjjövedelmek a pályafutás késői szakaszában munkával szerzett jövedelem legalább egyharmadát vagy akár több mint kétharmadát teszik ki.
3. **Unió szinten az elmúlt évtizedben kismértékben csökkent a nyugdíjban töltött idő hossza, mivel a munkaerőpiacról való kilépés korhatára több tagállamban gyorsabban nőtt, mint a várható élettartam.** Az utolsó munkaviszony megszűnésének időpontjától mérve, a nyugdíjban töltött idő átlagosan valamivel több mint 20 évig tart, ami kicsivel kevesebb, mint a munkával töltött életszakasz fele. Bár számos ország szigorította a munkaerőpiacról való kilépés és a korengedményes nyugdíj feltételeit, ezek az intézkedések még viszonylag frissek, és még nem feltétlenül látható teljes mértékben a nyugdíj időtartamára gyakorolt potenciális hatásuk.
- a megfelelő életszínvonal fenntartása a nyugdíjas évek teljes időtartama alatt továbbra is kihívást jelent, különösen a nők számára –
4. **A nemek közötti egyenlőtlenségek idős korban markánsabbá válnak.** Az EU-27-ben az időskori szegénység terén a nemek közötti különbség nagyobb, mint a munkaképes korban, míg a munkaerőpiaci egyenlőtlenségek összesített hatásának betudható, a nyugdíjak terén a nemek között fennálló egyenlőtlenség továbbra is jelentős (2019-ben 29,5 %) annak ellenére, hogy enyhe csökkenés történt (2016-ban 32,3 % volt); az országok között csekély a konvergencia.
5. **A nők időskori szegénységének kockázata 75 év felett magasabb, mivel a nők** hosszabb várható élettartammal rendelkeznek, és gyakran egyedülállók. A túlélő hozzátartozói nyugdíjak hozzájárulnak a jövedelemnek az időskorú nők javára történő újraelosztásához, de nem elegendőek a karrier terén mutatkozó egyenlőtlenségek ellensúlyozására.

6. **A családi okokkal vagy munkanélküliséggel összefüggő karriermegszakítások miatti nyugdíjjóváírások hatékony szakpolitikai eszközt jelentenek a nyugdíjjogosultságok védelméhez.** Az előrejelzések azt mutatják, hogy a gyermekgondozás és munkanélküliség esetén járó jóváírás a legtöbb tagállamban jelentősen korlátozza a karrier megszakításának a nyugdíjellátásra gyakorolt hatását, és az eltartott felnőttek gondozásáért kapott jóváírás egyre elterjedtebbé válik, bár továbbra is vannak különbségek.
7. **A megfizethető és minőségi egészségügyi és tartós ápolási-gondozási szolgáltatások fontosak ahhoz, hogy a nyugdíjban töltött idő alatt mindvégig megfelelő életszínvonalat lehessen fenntartani.** Bár az elmúlt három évben csökkent azoknak az idősöknek az aránya, akik nem engedhetik meg maguknak az egészségügyi szolgáltatásokat, még mindig túl sok időskorú európai – többségükben nők – nem tudja megfizetni a szükséges tartós ápolást-gondozást; például minden harmadik nő nem engedheti meg magának az otthoni ápolást-gondozást.

– továbbra is fennállnak az idősök közötti jövedelmi egyenlőtlenségek, bár a nyugdíj- és adópolitikák segíthetnek ezek enyhítésében –

8. **Az időskori jövedelmi egyenlőtlenség továbbra is fennáll, de a nyugdíj- és adórendszerek újraelosztó hatásának köszönhetően a legtöbb tagállamban alacsonyabb, mint munkaképes korban.** Az EU-27-ben 2007 és 2019 között kismértékben nőtt a jövedelmi egyenlőtlenség a 65 év felettiek körében. A jövedelempótlás aránya többnyire magasabb az alacsony keresetűek esetében, ami elősegíti a források megosztását és a társadalmi-gazdasági csoportok közötti újraelosztást. A nyugdíjjárulékok és -juttatások adóügyi megítélése befolyásolja a nyugdíjjövedelmek elosztását és megfelelőségét.
9. **Az időskori szegénység mértéke az elmúlt három évben fokozatosan tovább nőtt,** ami azt jelenti, hogy a szegénységben élő idősök még jobban lemaradnak a népesség többi részéhez képest, és nagyobb erőfeszítésre lenne szükség ahhoz, hogy jövedelmüket a szegénységi küszöb fölé emeljék.

10. **Az öregségi minimumellátások fontos megfelelőségi biztosítékot jelenthetnek a rövid pályafutással vagy alacsony jövedelemmel rendelkezők számára.** A tagállamok különböző minimumjövedelem-rendszereket vezettek be, amelyek sok esetben nem járulékalapúak és a szükségleteken alapulnak. A minimumellátásokra támaszkodó idős korúak – többnyire nők – aránya az elmúlt három évben általában stabil maradt, ugyanakkor számos országban új intézkedéseket fogadtak el a minimumjövedelem nyújtotta időskori védelem kibővítésére.

– a megfelelő nyugdíjak fenntartása érdekében a jövőben hosszabb pályafutásra lesz szükség –

11. **A megfelelő nyugdíjak egyre inkább a hosszabb pályafutástól függnének majd.** Az elméleti előrejelzések azt mutatják, hogy a 2059. évben nyugdíjba vonulók a legtöbb tagállamban alacsonyabb nyugdíjat kapnak majd a munkából származó jövedelmükhöz képest, mint a 2019-ben hasonló pályafutás után nyugdíjba vonulók. Az elkövetkező évtizedekben mind a nyugdíjkorhatár, mind a tényleges nyugdíjba vonulási életkor várhatóan tovább nő, a korengedménnyel történő nyugdíjba vonulás lehetőségei pedig szűkülnek, bár az egyes országok között jelentős különbségek mutatkoznak. A pályafutás hosszának előre jelzett növekedése többnyire elmarad a nyugdíjkorhatár emelkedésétől, és nem lesz elegendő annak megakadályozásához, hogy az ellátások szintje relatív mértékben csökkenjen.
12. **A legtöbb országban a munkaerőpiacra való belépéskori életkor kevésbé befolyásolja a nyugellátás szintjét, mint a nyugdíjba-vonuláskori életkor.** Míg az előrejelzések azt mutatják, hogy a nyugdíjkorhatáron túl két évig folytatott munkavégzés jelentős előnyökkel járna, a korán megkezdett, de a rendes nyugdíjkorhatár elérésével végződő hosszú pályafutás – amely sok alacsony képzettségű munkavállaló esetében előfordulhat – a legtöbb tagállamban nem vezetne nagyon magas helyettesítési rátához, ami felveti annak kérdését, hogy a nyugdíjrendszerek miként jutalmazták a hosszú munkaviszonyt.

– a nyugdíjrendszerek egyre változó gazdaság és munkaerőpiac közepette alakulnak, és megfelelőségük fenntartásához szükség lehet a finanszírozási források átgondolására –

13. **Bár számos reform továbbra is támogatja a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását, számos tagállam hozott intézkedéseket a nyugdíjak megfelelőségének növelése érdekében.** Az elmúlt három év fő reformtendenciái a következők voltak: ösztönzők révén előmozdították a későbbi nyugdíjba vonulást, javították a nyugdíjrendszerek jövedelemfenntartó képességét és inkluzivitását –ideértve az atipikus foglalkoztatás és az önálló vállalkozás lefedettségét is – folytatták az erőfeszítéseket a szegénység elleni biztosítékok – például a minimális ellátások – kiterjesztése terén, valamint reformokat hajtottak végre a nyugdíjfinanszírozás terén.
14. **Az öregségi ellátásokra fordított kiadások a GDP és az összes szociális védelmi kiadás jelentős hányadát teszik ki, és 2005 és 2018 között uniós szinten lényegében változatlanok maradtak.** A demográfiai változások hatását nagyrészt ellensúlyozták a fiskális politikák. Míg kiadások átlagosan a GDP 10,8 %-át teszi ki, arányuk országonként jelentősen eltér (2018-ban a GDP 4,6–13,7 %-a között változott), ami tükrözi a nyugdíjrendszerek és a tágabb értelemben vett szociális védelmi rendszerek eltérő felépítését. Ugyanakkor ebben az időszakban a nyugdíjkiadások növekedése a legtöbb tagállamban valamivel alacsonyabb jövedelmi egyenlőtlenséggel járt az idősebbek körében.

15. **Az adórendszerek és a társadalombiztosítási járulékok kialakítása – beleértve a jogosultsági kritériumokat és a progresszivitást is – hatással van a nyugdíjrendszerek finanszírozási alapjára és a változó gazdaságban és munkaerőpiacon való rezilienciájukra.** Míg az EU-ban az öregségi ellátásokat főként társadalombiztosítási járulékokból finanszírozzák, 2005 és 2018 között széles körű elmozdulás volt megfigyelhető az államháztartás bevételeiből történő finanszírozás felé, ami nagyrészt a munkaadók által fizetett hányad csökkenését tükrözi. A népesség elöregedése és a munkaerőpiaci változások nyomást gyakorolnak a járulékalapú rendszerekre, ami különböző finanszírozási források feltárását teszi szükségessé: ilyen lehet többek között az adóköteles jövedelemtípusok körének kibővítése vagy a munkajövedelmek adóztatásáról más jövedelemformákra való áttérés. A nyugdíjrendszerek szociális célkitűzéseinek a fenntarthatóság megőrzése mellett történő elérése eltérő finanszírozási megközelítéseket tehet szükségessé a tagállamokban. Az általános adózásból származó bevételek általában stabilabbak, mint a munkából származó jövedelmekre kivetett adó, és a szociális védelem finanszírozására történő elkülönítésük hozzájárulhatna a finanszírozási alaphoz. Egyre alaposabban vizsgálnak más finanszírozási forrásokat is, például az egyes tagállamokban már alkalmazott hozzáadottérték-adót vagy a környezetvédelmi adókat.

Ezen észrevételek fényében a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (SPC) úgy véli, hogy további erőfeszítésekre van szükség a szociális jogok európai pillére vonatkozó elveinek végrehajtásához, amint azt a cselekvési terv is szorgalmazza². Az EU-nak továbbra is támogatnia kell a megfelelő nyugdíjak biztosítására irányuló nemzeti erőfeszítéseket, így például a nemek között a nyugdíjak területén megvalósuló egyenlőség előmozdítását és a gondozási feladatok miatti karriermegszakítás esetén történő nyugdíjjóvárást. Azok a kezdeményezések, amelyek célja az egyenlőség és a keresőképeség javítása a munkával töltött életszakasz során, mint például a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelv³, valamint a fiatalok foglalkoztatásának és a munkával töltött életszakasz meghosszabbításának az előmozdítása, segíthetnek abban, hogy napjaink munkavállalói megfelelő nyugdíjakat halmozzanak fel. A szociális védelemhez való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlást⁴ követően folyamatos erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az atipikus szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók és az önálló vállalkozók számára megfelelő ellátási jogosultságokat és nyugdíjjogosultság-szerzési lehetőségeket biztosítsanak, valamint hogy a nyugdíjrendszereket hozzáigazítsák a rugalmas és mobil munkaerő igényeihez.

A szociális védelemmel foglalkozó bizottság széles körű és nyílt vitát sürget arról, hogy a nyugdíjrendszerek a szélesebb körű szociális, foglalkoztatási és adópolitikákkal együtt miként támogathatják a megfelelő időskori jövedelmeket a népesség elöregedése és a változó munkaerőpiac fényében. A szociális védelemmel foglalkozó bizottság felkéri a Gazdaságpolitikai Bizottságot, hogy hozza meg a 2019. évi közös dokumentumot követő intézkedéseket, közösen mérlegelve a nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2021. évi jelentés, a tartós ápolás-gondozásról szóló jelentés és az idősödésről szóló jelentés megállapításait.

A nyugdíjak megfelelősége és az egyenlőtlenségek folyamatos nyomon követést és elemzést igényelnek, nem utolsósorban a Covid19-válsággal és annak a munkaerőpiacokra, a szociális védelemre és a társadalmi kohézióra gyakorolt várható hatásával összefüggésben. **A szociális védelemmel foglalkozó bizottság és a Bizottság ezért 2024-ben szándékozik elkészíteni a nyugdíjak megfelelőségéről szóló ötödik jelentést.**

² Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására, COM(2021) 102 final.

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1158 irányelve (2019. június 20.) a szülők és a gondozók vonatkozásában a munka és a magánélet közötti egyensúlyról.

⁴ A Tanács ajánlása (2019. november 8.) a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről.